

לשעבר אשר גאלנו וכו' ונמנמאת הראשונה פותמת צנרוך ואינה חותמת והשניה חותמת ואינה פותמת: והרי הברדלה. שהיא פותמת צנרוך ואף ע"פ שהיא סמוכה לצרכת המאור: שנייא היא. הנדלה דלאו צרכה סמוכה לחצירתה מדינא היא שהרי יכול הוא לפזון כל צרכה וצרכה צפני עזמנה כמו שהיה רצי נוהג שהיה מפזון וחוזר וכוללן על הכוס: הרי נברך. כלומר להקושיא על צרכת הזן היא אמאי פותמת צנרוך הרי סמוכה לצרכת הזימון נצרך שאכלנו הויא: שנייא היא. צרכת הזן שהרי אם היו שנים דליכא צרכת הזימון ולא הויא סמוכה ונריך לפתוח צנרוך וכיון שלפעמים פותמת צנרוך תקנו אותה צפתיחה לעולם: הרי הזן את הכף. האי מקשה נמי קס"ד דכמטבע קלר הויא וא"כ אמאי חותמת צנרוך הזן את הכל: הרי הטוב והמטיב. שהיא פותמת צנרוך והיא סמוכה לחצירתה הויא: שנייא היא. דצרכה שנתחדשה אח"כ היא כדאמר רב הונא שמקנו אותה על הרוגי ביתר ולהכירא תקנוה צפתיחה כאלו לא נסמכה: הא קדושא. קידוש היום בצמות וצ"ט שפותמת צנרוך והא סמוכה לצרכת היין היא: שנייא היא. שאף היא לפעמים אינה סמוכה שהרי אם היה יושב ושומה מצעוד יום וקדש עליו היום שאינו חוזר ומצרך על היין: והא סופה. קדוש היום שהיא חותמת צנרוך ואמאי: איך מנא. השתא מסיק לטעמא דכולהו צרכות לפי שטופס צרכות כך הוא כדר' יודן דכל שהוא מטבע קלר וכו' וסופה דהזן נמי לא קשיא דמטבע ארוך הויא וכן צרכת הגאולה לא צריכין לטעמא דשמי גאלו' אלא הואיל ומטבע ארוך הויא לפיכך חתם זה צנרוך: כף הברכות אחר חותמיהן. קס"ד דה"ק הכל הולך אחר החימוס והיינו דמקשי עלה כדלקמן: אין אומרים ברכה

פסוק. אין חותמין הצרכה צפסוק כגון צא"י גואלינו ה' נצלות וגו' וכיוצא בזה: מכיון דתימר אחר חיתומיהן אין אומרין ברכה לשעבר. התיבון הרי הברדלה. שנייא היא דמר רבי בא בר זבדא רבי היה מפזרין וחוזר וכוללן על הכוס רבי חייא רבה היה מכנסן. התיבון הרי נברך. שנייא היא שאם היו שנים יושבים ואוכלים שאינן אומרים נברך. הרי הזן את הכל. קשיא. הרי הטוב והמטיב. שנייא היא דמר רב הונא א) משניתנו הרוגי ביתר לקבורה נקבעה הטוב והמטיב. הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה. הא קדושה. שנייא היא שאם היה יושב ושומה מבעוד יום וקדש עליו היום א שאינו אומר בורא פרי הגפן. והא סופה. א"ר מנא טופס ברכות כך הוא. א"ר יודן ד מטבע קצר פותח בהן בברוך ואינו חותם בהן בברוך מטבע ארוך פותח בהן בברוך וחותם בברוך. ב) כל הברכות אחר חיתומיהן ג) אין אומרים ברכה פסוק. התיב ר' יצחק בר' אלעזר קומיו ר' יוסה מכיון דתימר אחר חיתומיהן אין אומרין ברכה פסוק. אמרין חכימי הדין מלייא דהוא סבר מהו אחר חיתומיהן שאם א) היה עומד בשחרית ושכח והזכיר את של ערבית וחזר וחתם בשל שחרית יצא. א"ר אחא כל הברכות כעין חותמותיהן. ואילו דאמרין א) צהלי ורוגי יושבת ציון וגו' אין בו משום ברכה פסוק:

הלכה ו מתני' ד מוכירין יציאת מצרים בלילות
(ד) אמר להן ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבועים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר ב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך העולם הבא להביא את ימות המשיח: גמ' אע"פ שנכנס לגדולה האריך ימים הדא אמרה שהגדולה מקצרת ימים.
תמן

פסוק. צתמיה וצפ"צ דתענית גרים ויימר צרכה פסוק והיינו כך לפי דס"ד לפרש אחר חיתומיהן כדלקמיה: אמרין חכימי הדין שצ"יא. נלשון תמיה חכס הוא זה הנחזר לפני צברתו הוא מקשה: דהוא סבר. לפרש מהו אחר חיתומיהן דקאמר היינו לענין האי דינא שאם עמד בשחרית ציזר אור ושכח והזכיר את של ערבית מעריב ערבית וחזר ומוכר וחתם נשל שחרית ילא וזהו אחר חיתומיהן אנו הולכין ולהכך ילא ולפיכך הוא מקשה דא"כ היכי אמרת אין אומרין צרכה פסוק הרי אם חתם נשל שחרית והוא יוזר אור א"כ הצרכה פסוק הוא כדכתיב יוזר אור וגו' אבל צאמת לאו היינו פירושא דאחר חיתומיהן אלא כדכז אחא דאמר כל הצרכות כעין חותמותיהן מענין שהוא מוזכר צסוף נוסח הצרכה כך הוא חותם כגון עוזר ומושיע ומגן צא"י מגן אברהם וכן כולן ולעולם אין חותמין הצרכה צפסוק: ואיצ"ן דאמרין צה"י וגו'. נוהגין היו לומר אחר צרכת הפטרה פסוק הוה ואין צו משום צרכה צמותם פסוק הואיל וכבר חתם צנוסח הצרכה עזמנה ואינו אלא כמוסיף צצרים:

הלכה ו מתני' מוכירין יציאת מצרים בלילות.
פרשת ציצית אומרים אותה צק"ש של ערבית ואע"פ שאין לילה זמן ציצית דכתיב וראיתם אותו פרט לכסות לילה אומרים אותה מפני יציאת מצרים שנה: כבן שבועים שנה. הייתי נראה זקן ולא זקן ממש אלא שהלצינו שערותיו יום שמינו אותו נשיא כתי שיראה זקן וראוי לנשיאות ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה: ודא זכיתי. לא נלחמי למכמיס: גמ' אע"פ שנכנס לגדולה. שמינוהו לנשיא כדאמרין לקמן פרק תפלת השחר: האריך ימים. שאמר הריני כבן שבעים שנה: הדא אמרה שהגדולה מקצרת ימים. כדאמר' או לצנוט שמקצרת את צעליה ולהכי קאמר הריני כבן שבעים דאם שזכיתי לגדולה עם כל זה הארכתי ימים: **תמן**

תמן

מקצרת ימים. כדאמר' או לצנוט שמקצרת את צעליה ולהכי קאמר הריני כבן שבעים דאם שזכיתי לגדולה עם כל זה הארכתי ימים: **תמן**

תמן

תמן

אציגדור השיב דה"פ כל הצרכות הולכין אחר חתימתן ונריך לומר בסופה של צרכה סמוך לחתימתן לשון הדומה ומשך אחר החתימה ואין אומרים אחר צרכה פסוק פירוש א"א לצרכה של חתימה פסוקו כגון סמוך לחתימת צרכת השנים כדכתיב יו ה' אתך את הצרכה. או צצרכת חולים כל המחלה והסיר וגו' ותעמא משום דנראה כמקדים צרכת עבד לרבו צאומרו סמוך לחתימה צרוך שנאמר עיקרו נלשון צרכה להדיוט. ואילו דאמרין וכו' אין צו משום צרכה פסוק. פירוש הנא לאומר סמוך לחתימה דבונה ירושלים או סמוך לחתימה דהמשמת יין צנייה הפרשו צדו ואין צו איסור משום צרכה פסוק דהכל הוא צרכה של מקום דיגדל שמו צעולם צשונו את שיבת ציון. עכ"ל. ולא פי' הקושיא שהקשה ר' יתחק וציונוי צצבריו דרבי אחא לאו מילתא צאפי נפשה היא אלא מירוח שני לקושיא רבי יתחק דפירש בצרייתא דאמרה כל הצרכות אחר חותמיהן כלומר דאין נריך לומר צצרכה לשון הצרכה ולשון הצרכה אחר החתימה והשתא תיחא דואילן ולא צצקיה מקשה לגומרה. וכשמיך השני מירוחין גמר השונה בצרייתא ואילן דאמרי זהלי ורוני וישבת ציון וגו'. אי נמי אמר ר' אחא מילתא צאפי נפשה ולא קשה למה הפסיק מימרא זו קודם סיוס עינן ראשון ואילן וכו' כן נריך לומר. אמר ר' אחא כל הצרכות כעין חותמיהן. כלומר דכל סמוך לחתימה מעין החתימה והכי נמי יתחא מילתא צאפי נפשה ולא קשה למה הפסיק מימרא זו קודם סיוס עינן ראשון ואילן וכו' לא יתפרש אחר איוו צרכה ושמת אחר הנדלה שאנו אומרים ויתן לך האלהים וכמה פסוקים וצמוכס פסוק זהלי ורוני. ומשום צצרכת המגדיל מוזכר צה מעלת קדושת ישראל שהנדילם מן הגויס שהוא צצמוכס היו אנשים צומן הירושלמי מיד אחר המגדיל להתחיל זהלי ורוני דאומר פסוק זה כי גדול בקרבך קדוש ישראל דומה וקאמר דאין זה משום חתימת פסוק דאסר לעיל דכיון שמוכיר אחריו פסוקים הרבה לא מיחוץ כמוסיף מטבע אלא כמסדר פסוקים ולא תיקשי וכי מפסיקין בין צרכה לשתייה די"ל דילמא שהיה רגיל לומר צלא כוס דומיא דר' מפזרין כדאמר לעיל: מתני'. מוזכירין יציאת מצרים. פרשת ציצית בקריאת שמע ואע"פ שאין לילה זמן ציצית דכתיב וראיתם אותו וכתרתם אומרים אותה צלילה מפני יציאת מצרים שנה: אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבועים שנה. כבר הייתי נראה זקן ולא זקן ממש שנחת עליו שיבה ויס שהעצירו ר"ג מנשיאותו ומינו ר' אלעזר בן עזריה נשיא כדאימת לקמן פרק תפלת השחר ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה עכ"ל רש"י: גמרא. אע"פ שעלה לגדולה וכו'. לשון צרייתא הוא: האריך ימים. דתתן הרי אני כבן שבעים שנה ופליגא צרייתא זו אצבלי דסגר דכבן ע' אמר ציוס שנעשה לו נס שהיה בן (י"ז) [י"ח] שנה ורקא צו שיבה דאם בן איך תמו דלא נלח לחכמים אכתי נער הוא צצמת אלא כשהיה זקן בן ע' שנה ממש אמר משנה זו כלומר כל נמי נטעערתי להכריח לחכמי הדור לחייב להזכיר יציאת מצרים צלילות שבעשן דרש בן זומא ונלחוס. ומה ששינוי וצממיס אומרים לא שלא הודו לו אלא הכי קאמר צתחלה היו הס דורשים עד שבא בן זומא ודרש כך וקבלו צצריו ולדעת צצרייתא זו הא דאמר הרי אני כבן שבעים ולא בן ע' אולי היה בן ס"ח או ס"ט וקרוצו לכו' היה: הדא אמרה וכו' לממודא

שינויי נוסחאות: (שי"ז) הסריחו דנ"ו נסרחו. (שי"ח) קצר דנ"ו קצרה. (שי"ח) בהן גד"ו בו. (שכ"י) להן צכ"ר לימא.

יא.

משה

גר מערבי	
 	
עין משפט <p>גר מצוה</p>	
מח	
א טוש"ע או"ח סי' רעא ס"ד	
מט	
ב ג מיי"פ"א מהל' ק"ש	
ה"ו [ח] סמ"ג עשין יח טוש"ע שס סי' נט (ס"ד) [פ"צ]	
נ	
ד מיי"ש ס"ג	

מסורת הש"ס
א) צרכות מת: תענית לא. צ"צ קכא:
ב) ירושלמי תענית פ"ב ה"א.
ג) צרכות יב.
ד) שס יב: שס סח.

תורה אור השלם
א צה"ל ירמי יושבת ציון פי גדול בקרבך קדוש ישראל: (שעי"ב)
ב לא תאכל עליו קמין שבועת ימים תאכל עליו מצות להם עני פי בחפזון יציאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: (דברים טו)

גליון הש"ס

⊗ אין אומרים ברכה פסוק. ע' צפ"מ ונפרש כאן. וע' צבור"ת הרמ"ע מפאנו סי' קב צשאלה עשירית:

⊗ אע"פ שנכנסם לגדולה. צ"ע דצבצלי אמרו דף כח ואהדרו ל' תמני סרי דרי חיוורתא והיינו וכו'. וא"כ לא מוכרת דהאריך ימים. ומנלנו ציפה מראה שכבש שהירושל' חולק צוה על הצבלי ודבריו דצירושלמי עגמו לקמן פ"ד צבך מעשה אמרו ראצ"ע בן שש עשרה היה ונתמלא כל ראשו שיבות. וע' צרמנ"ס צפירוש המשנה שקירב העינן ע"ד הטבע כמ"ש התו"ט. אבל דברי הירושלמי כאן צ"ע: